

LA CIUTAT OBLIDADA

De l'avinguda Meridiana al riu Besòs

Espai públic i equipaments

1) Les grans zones verdes del districte

Majoritàriament, els barris del nord de Barcelona van anar creixent sense que els gestors de la ciutat tinguessin al cap la necessitat d'espais verds. És per això que quan es genera la consciència d'aquest dèficit, s'aprofiten els espais sense urbanitzar, allò que queda lliure. Es tracta principalment d'antigues fàbriques que deixen de funcionar (Pegaso, Maquinista, Tallers de Renfe, ...). El govern de la ciutat utilitza aquests espais per cobrir la necessitat de zones verdes.

1.1. El parc de la Trinitat

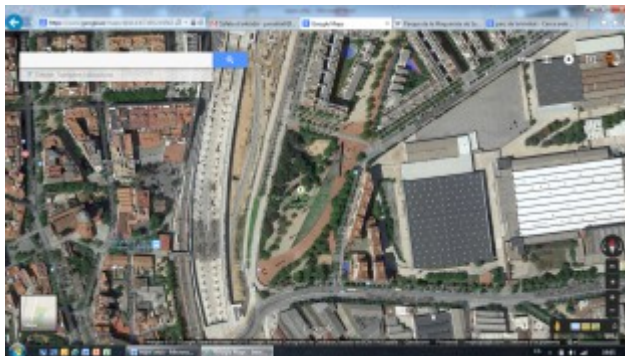
És una gran zona verda de 7 ha amb uns 14.000 arbres. Presenta un gran llac, pistes de tennis i fins i tot horts urbans. També disposa d'una zona de pícnic i de grans espais amb parterres de gespa. Malgrat semblar tan atractiu, es troba situat al mig d'un dels grans nusos de trànsit de la ciutat. Segurament aquest és un factor que ajuda a que aquest sigui un dels parcs menys utilitzats de la ciutat. A més, hi ha altres factors, com ara el difícil accés que té i per la sensació d'aïllament que dona. És un espai que necessita ser obert. Tot i guardant les distàncies, potser el seu mirall és l'espai que hi havia al centre del timbal de les Glòries.

1.2. Parc de la Maquinista

És un espai obert de 2 ha entre les vies del tren, el polígon de Can Estadella i la nova zona urbanitzada de la Maquinista (habitatges i Centre Comercial). Es troba acavall de barris i té

bàsicament una funció de connectar la nova zona construïda amb el <M>, la RENFE i el barri de Sant Andreu. I evidentment també compleix a la perfecció la funció de ser lloc de pas dels veïns de Sant Andreu que van al Centre Comercial de la Maquinista. Probablement els veïns que l'envolten mereixen que les seves zones verdes estiguin pensades per a ells. Quan la cobertura de les vies sigui un fet, aquest parc haurà de repensar-se, i enfocar-lo cap al seus usuaris locals.

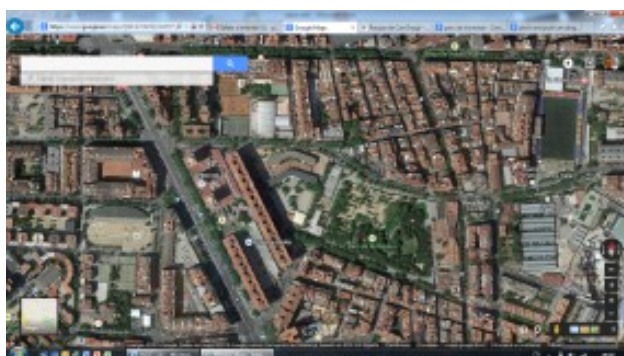
1.3. Parc de Can Dragó

Aquest és un parc que es troba físicament al districte de Nou Barris. Es tracta d'un gran parc esportiu de gairebé 12 ha. Conté una pista d'atletisme, un poliesportiu, un complex de piscines, un espai de "pitch and putt" i un camp de futbol. És un gran espai utilitzat per veïns de Sant Andreu i de Nou Barris per a la pràctica de l'esport. La presència al seu entorn d'un Centre Comercial (Heron City i Corte Inglés) també genera pol d'atracció per veïns, que indirectament utilitzen el parc com a via d'accés al Centre Comercial. Malauradament, la Meridiana genera una dificultat i reticència als veïns de Sant Andreu a utilitzar aquest gran espai, ple de serveis esportius.

1.4. Parc de la Pegaso

És una zona verda a cavall entre Sant Andreu i La Sagrera, format per 3,5 ha de zona boscosa amb camins sinuosos. Consta també d'un llac travessat per ponts que connecten els camins del propi parc. Construït també en l'espai d'una antiga zona industrial, avui dóna servei als veïns del seu entorn, disposa de jocs infantils i algunes pistes esportives. Aquesta zona verda es va aconseguir després d'una intensa lluita veïnal, un cop s'havia construït la zona d'alta densitat d'habitatges de l'Hipercor. I no podem oblidar que es va sacrificar espai de zona verda per construir l'escola de la Pegaso.

El parc genera una gran frontera entre barris. Sant Andreu i la Sagrera han estat separats per la Pegaso abans i pel parc ara. Aquest fet es deu a que el parc és fosc, té camins sinuosos, està

envoltat de tanques i de nit es tanca. En resum, el parc no està pensat per ser punt de trobada sinó tot el contrari. Potser algun dia ens haurem de plantejar seriosament com refem aquest espai perquè els veïns puguin fer-lo seu.

1.5. Parc de Sant Martí

És un parc inicialment format per 6,8 ha que es troba clarament dividit en dues zones. Per un costat hi ha una illa de l'eixample força arbrada i integrada en la trama de Cerdà. L'altra zona, més gran, té una fisonomia molt variable; conté un camp de futbol, un mercat, un centre educatiu, i un complex històric format per una església i diverses masies.

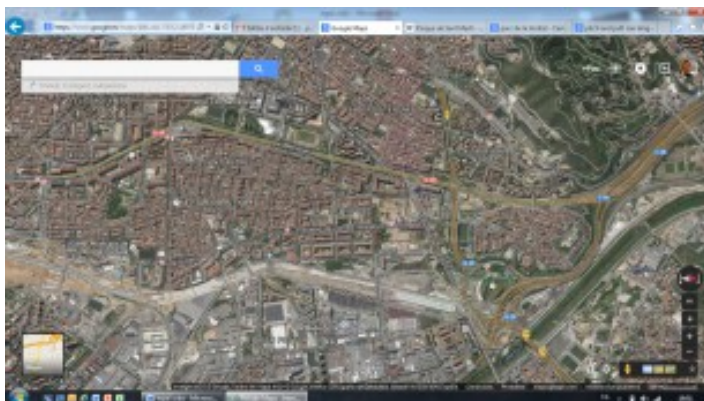

L'espai pròpiament dit de zona verda, avui es troba pràcticament ocupat en la seva totalitat per les obres de l'estació de la Sagrera. I s'ha de dir que té un futur incert; algú es pot imaginar una zona verda just davant de la principal sortida d'una estació de trens internacionals? Serà difícil que els veïns puguin recuperar aquest espai. A més, actualment s'està parlant de construir una gran estació de taxis sota el nou parc; quin impacte pot tenir aquest projecte en la zona verda? Aquestes són preguntes que preocupen als veïns d'aquest espai. Està clar que no podem renunciar a un metre quadrat de zona verda, i que aquesta ha de ser de qualitat i per als veïns.

2) Eixos de comunicació

2.1. El carrer Gran

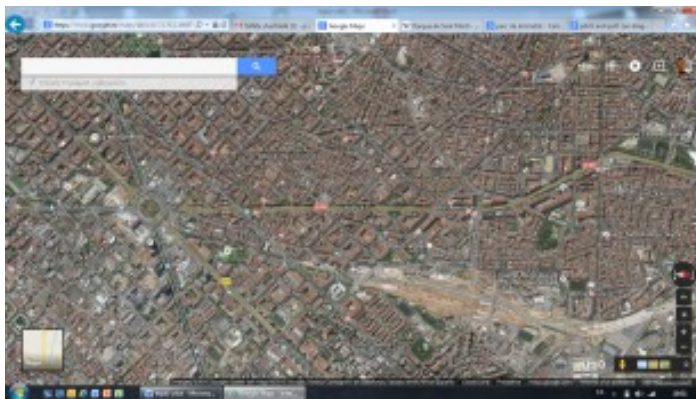
El carrer GRAN és probablement el principal eix que articula històricament aquests barris. Comença el seu recorregut com a Carretera de Ribes (a la Trinitat), continua com a c/Gran de Sant Andreu, c/Gran de la Sagrera i enllaça amb el c/del Clot arribant fins a la plaça de les Glòries i més enllà. Històricament ha estat un

eix comercial de gran magnitud. Ho certifica el fet de que en ell hi trobem el mercat de Sant Andreu, el mercat del Clot i també hi havia l'antic mercat de la Sagrera.

Actualment, forma el principal eix social del barri de Sant Andreu.

Aquest eix N-S es veu travessat pel c/Felip II al barri de Navas, el c/Garcilaso a la Sagrera, la rambla Fabra i Puig, c/Sant Adrià, c/Palomar, i pg/Santa Coloma a Sant Andreu.

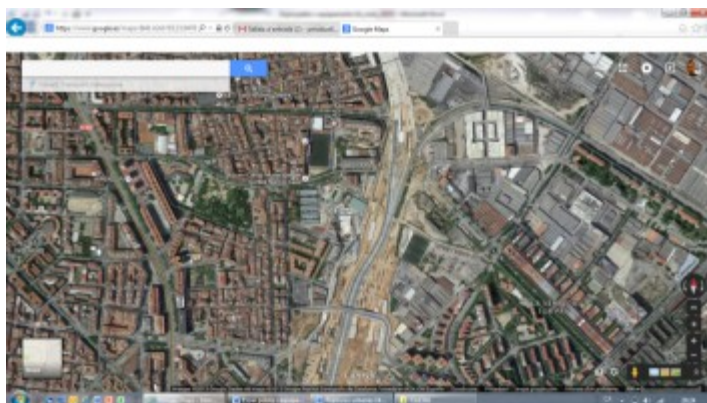
2.2. Eixos E-O

Aquests són els que s'articulen a partir del carrer Gran. Entre ells hi trobem: a) Felip II – Bach de Roda, b) Garcilaso – Pont del Treball –Cantabria, c) Fabra i Puig – Onze de Setembre – Prim, d) Sant Adrià, e) Palomar – Potosí, f) passeig Santa Coloma.

Cada un d'aquests eixos, a més de travessar i/o limitar els propis barris, connecten amb la Meridiana per un costat i amb els barris de Sant Martí, amb el Bon Pastor i Baró de Viver, i fins i tot amb el municipi veí de Santa Coloma.

Alguns d'aquest eixos són de **caràcter funcional**, com succeeix clarament al pg Santa Coloma, eix Palomar-Potosí o Bach de Roda. Són eixos que fan una funció d'articular l'espai urbà, que la gent utilitzem per la pròpia funció d'anar d'un lloc a l'altre, però que no són pol d'atracció. En el propi eix no hi ha res més a fer que travessar-lo. Els altres eixos: Fabra i Puig o Garcilaso; a més de tenir una funció de connexió, també tenen un **sentit vital**. Per ells mateixos, aquests espais, com passa al carrer Gran, els veïns hi anem a passejar, a comprar, a trobar-nos, a fer coses, a conviure, a fer ciutat.

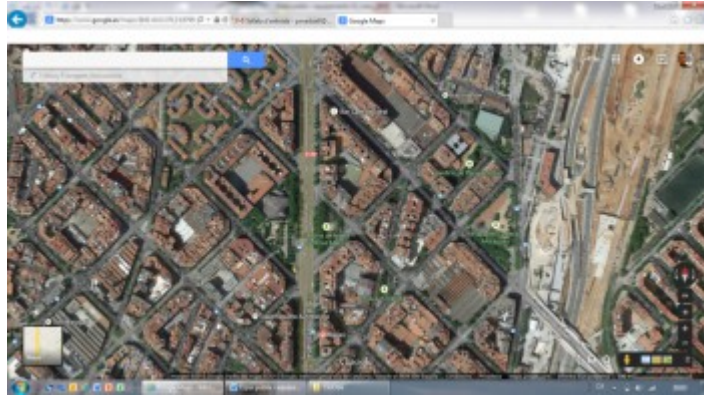
El **pont del Treball digne** era una gran via de comunicació entre barris. Avui es troba tallada i no es veu una reconstrucció a curt termini. No podem permetre que aquest tall es mantingui durant molt de temps. Cal recuperar els camins naturals quan abans millor. El mateix passa en el pont de la Riera d'Horta. Fins quan hauran d'esperar els veïns a recuperar les seves vies de comunicació naturals?

Per altra banda, les entitats veïnals porten reclamant durant molts anys que la cobertura de vies ha de permetre lligar la **Rambla Onze de Setembre** amb la **Rambla Prim**. Quan es podrà assolir aquest compromís dels governants de la ciutat? Aquest ha de ser una connexió nova que ha de revitalitzar els dos costats de les vies, i que ha de portar els veïns de Sant Andreu directament a la platja.

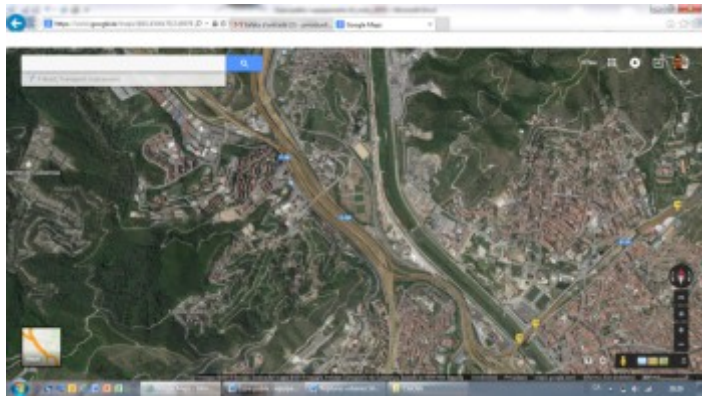
2.3. Altres eixos importants

A l'ombra de l'estructura d'espina de peix que es munta a l'entorn del carrer Gran hi ha altres grans eixos per als veïns. Al barri de Navas trobem el que es forma per la **plaça Islàndia – Josep Estivill**. Aquest és un espai comercial que malgrat l'entramat d'en Cerdà, els veïns han fet seu.

Unapart gran de Sant Andreu es veu articulada pel **passeig de Torras i Bages**. Aquest eix ample va permetre en el seu moment descongestionar el carrer Gran en un bon tram. Amb els anys ha anat assumint la responsabilitat de suportar els autobusos de Sant Andreu, a més d'una càrrega important de trànsit rodat. També s'ha convertit en un eix comercial, que a més té el repte de connectar la nova zona en construcció de les casernes amb el nucli històric.

Per altra banda ens trobem el camí que connecta Vallbona amb la Trinitat. Aquest és un recorregut que, a través del mateix camí del rec comtal, permet als vianants passejar de la ciutat fins al barri de Vallbona. A més es pot fer tot passant per un reducte d'espai agrícola. Què fa que un govern municipal no exploti recursos com aquest? És el

desconeixement? És la manca de recursos? És l'interès en deixar uns veïns de 2a aïllats? No es pot entendre que petits tresors com aquest puguin quedar col·lapsats per grans eixos viaris.

2.4. La connexió soterrada

Un gran lligam que han tingut els barris del nord de la ciutat ha estat la L1 del <M>. Aquesta, a més, ha fet de corda que ens ha lligat a Barcelona; fent-nos sentir també ciutat. Inapreciable al'ull del ciutadà de carrer, la L1, la vermella, ha tingut un paper molt important en la connexió dels veïns d'aquest costat de la ciutat. Barris com el Bon Pastor són testimoni de l'aïllament que genera estar desconnectat de la xarxa de <M>.

Tot i el gran servei que ha fet i segueix fent la L1, on són les connexions promeses fa anys de la L3 a la Trinitat? O la L4 a la Sagrera? I fins quan haurem d'esperar a tenir acabada la L9? Els nostres barris semblen condemnats a haver d'esperar dècades fins a assolir les infraestructures necessàries.

Aquest lligam tant fort de la L1 no s'ha establert amb altres mitjans de transport com el bus. Antigues línies com el 40 o el 35 avui desaparegut, no han tingut el pes que segueix tenint el <M>. Fins i tot ens podem preguntar on és el tramvia de Sant Andreu? Per què a la Meridiana no hi ha un tramvia que connecti amb les Glòries? O a la zona de cobertura de vies del Parc del camí comtal, no hi cabria un tramvia fins a les Glòries? Pot ser que cap governant no s'hagi fet aquestes preguntes?

3) El equipaments Del Nord-est de la ciutat

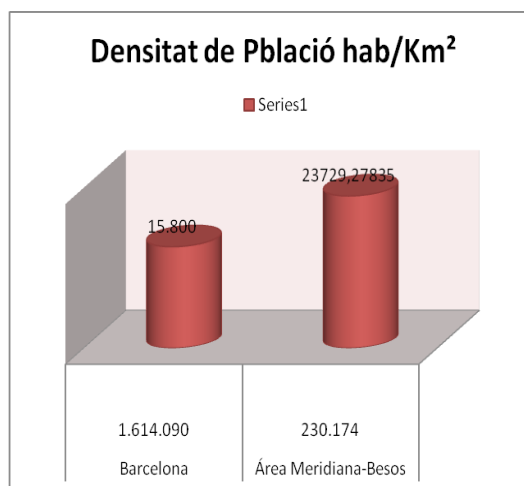
El desenvolupament d'aquests barris d'una forma desordenada i amb l'únic criteri d'aprofitament per construir edificis en els espais que les fàbriques anaven requalificant, ha acabat per crear uns barris sense equipaments. Aquest fet és tan rellevant que avui, totes les forces polítiques de la ciutat avalen les demandes d'aquest barris. Encara que fins avui no han passat d'aquest punt, doncs mai es troba el moment de dur-les a terme; les prioritats del consistori sempre tenen un condicionant que les va endarrerint any rere any.

L'ajuntament de la ciutat, que a l'hora de fer plans parcials i donar llicències d'edificació sempre ha estat diligent, no ho ha estat tant en la creació dels equipaments que les seves pròpies normes recullen. És a dir, que s'han de dur a terme simultàniament. Així ens trobem amb dues situacions d'identics resultats. El primer, és que tots aquells espais que han resultat com a conseqüència de les cessions obligatòries dels espais construïts i que el planejament recull que han de ser per equipaments, o no s'han construït o si s'han construït, en la majoria dels casos ho han estat per equipaments privats. El segon, l'Ajuntament ha posat les seves esperances, que no pas intencions, en cobrir les necessitats d'aquesta part de la ciutat amb el cobriment de les vies que divideixen el territori i tota la urbanització que això hauria de comportar, i que en tantes ocasions hem escoltat en els últims vint anys. Les dues amb els mateixos resultats, promeses per a les campanyes electorals i espais buits o equipaments privats.

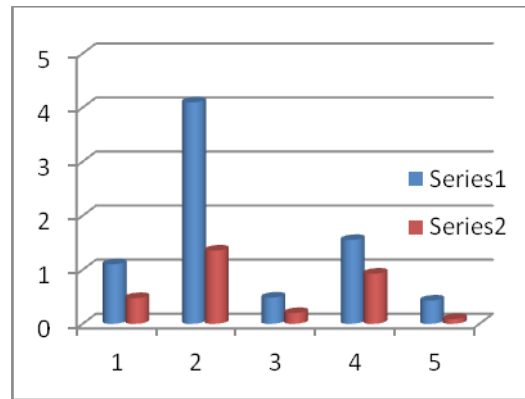
El desenvolupament urbanístics a cops de plans parcials ha atapeït d'edificis la totalitat dels espais. L'únic al que ara podem aspirar és a l'aprofitament de les vores del traçat ferroviari. Aquestes vores que el seu propietari aspira a omplir d'edificis per vendre i continuar amb el mateix aprofitament dels espais públics.

L'anàlisi estadística ens mostra que en un 9% del territori, tenim més d'un 14% de la població de la ciutat. Amb aquestes condicions, la relació d'equipaments en funció dels habitants de la zona compresa entre la Meridiana i el Besòs és inversament proporcional en qualsevol àmbit on mirem. Amb dades genèriques podem dir que la situació que tenim es resumeix en la següent gràfica que mostra la diferència entre els òptims i els existents.

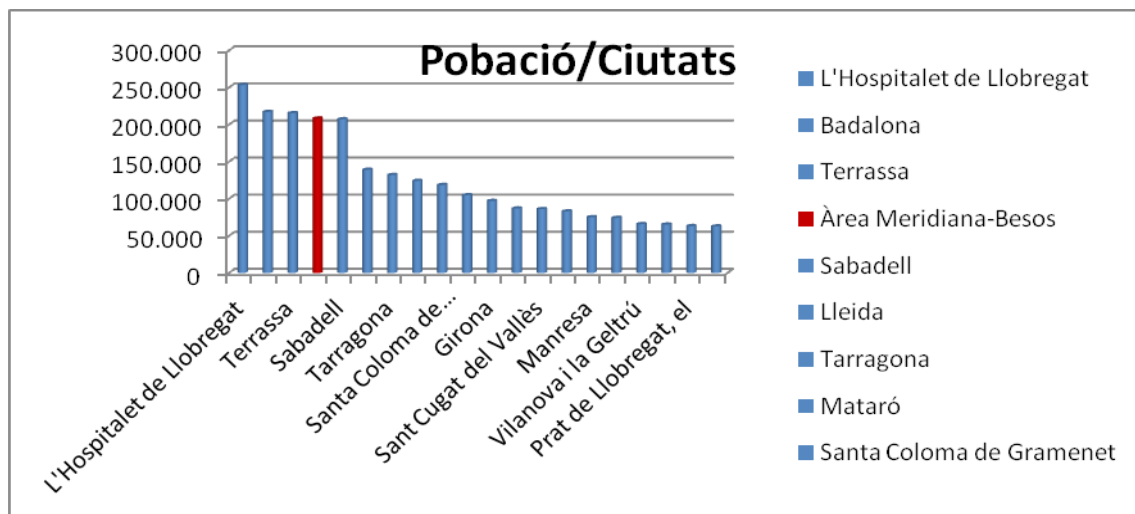
1-Equipaments Assistencial.

- 2- Equipaments Educatius.
- 3- Equipaments Culturals i Recreatius.
- 4- Equipaments Esportius.
- 5- Equipaments Sanitaris.

Si fem un petita comparativa amb les ciutats més grans de Catalunya, podem veure que aquesta àrea, en nivells de població està entre poblacions tan importants com Sabadell i

Terrassa i molt per sobre de les tres grans capitals.

Si pensem per un instant en els equipaments que tenen totes aquestes ciutats i els comparem amb els que tenim nosaltres, no podem més que sentir-nos marginats i oblidats. És cert que tenim a l'abast la resta d'equipaments de la ciutat, però no és menys cert que estem a anys llum, si més no en les possibilitats de foment de les diferents activitats socials, culturals i esportives.

Amb aquesta població, molt per sobre dels 200.000 habitants, l'únic equipament de ciutat podríem dir que tenim és la caserna dels mossos d'esquadra. Altres com l'escola Superior d'Art la Llotja encara està en procés de consolidació en el districte i amb obres pendents que complementin el potencial que necessita, o els de Can Fabra, que sent molt importants, estan en procés de construcció, i sobre tot d'utilització i aprofitament pels veïns.

En equipaments esportius, a més a més de la manca, els que tenim no estan integrats entre la població i la majoria desconeix la seva existència, així en àmbit de futbol tenim quatre camps i un més molt a prop, com es Can Dragó, però es veuen com equipaments privats més que com equipaments de barri; piscines, espais per desenvolupar altres activitats esportives, o socials, les que hi ha són de caire privat i no pas encaminades al foment del creixement social i cultural.

En equipaments sanitaris, tenim com hospitals de referència el de Sant Pau i la Vall d'Hebron, que per suposat no estan en aquesta àrea, i els únics equipaments que tenim són uns caps que cada dia donen menys resposta de proximitat als ciutadans que els envolten.

En equipaments educatius, la situació queda prou explicada si s'exposa que després de tot el que s'ha construït, encara tenim infants en barracons. La manca d'escoles bressol, que és una constant a tota la ciutat. En aquest àmbit la major densitat de població fa més palès aquest dèficit. En aquest tipus d'equipaments és rellevant el fet de que havent estat tota aquesta zona l'emplaçament de la gran zona industrial de Barcelona, actualment no hi hagi cap equipament d'ensenyament de Formació Professional públic i sí els dos més importants privats que hi ha a la ciutat, com són l'escola Monlau i l'Acadèmia Roca, fet que posa de relleu la idea dels governants sobre el territori.

Respecte als espais verds, encara estem amb major dèficit que la resta d'equipaments. El parc de Sant Martí, el de la Pegaso i el de la Maquinista no cobreixen ni molt menys les ràtios recomanables pels diferents Organismes o normatives, encara que contéssim com a parc el del Nus de La Trinitat, que més que un parc l'hem de considerar un espai verd en mig d'un nus d'autopistes que no convida a fer un ús com espai verd. A l'àmbit de Vallbona l'únic espai verd que es pot trobar és la vora del riu.

Hi ha un grapat d'equipaments i zones verdes recollits i previstos per l'Ajuntament en el pla de desenvolupament de tot l'àmbit del Pla Sant Andreu La Sagrera. Però per raons mai justificades, aquest continua en la mateixa tònica de sempre, primer que es facin els edificis per vendre pisos i després ja es veurà què es pot fer. La planificació i les necessitats són conegudes per tots, la normativa la coneixen bé, però sempre hi ha un "però" per començar un col·legi, per crear espais de reunions, o aquells equipaments que els ciutadans reclamen.

4) Conclusions

Les zones verdes del present i del futur s'han de pensar perquè els veïns les ocupin, les construeixin, les frueixin, les consumeixin, les facin seves. A la ciutat, un munt de gespa sense gent és un error de gestió; un fracàs del govern.

Els barris han d'estar comunicats. No s'ha de permetre que la trinxera de vies separi durant més anys els dos costats. Les obres han agreujat aquest problema i cal que es resolgui amb urgència.

S'han de potenciar eixos cívics on els veïns vagin a fer coses (passejar, trobar-se, comprar, ...). Aquests s'han humanitzar, convertir-los a una escala humana. Cal treure trànsit rodat d'aquests eixos, emmirallant-los en d'altres que ja funcionen.

Cal promoure equipaments de ciutat que generin sinèrgies de ciutat en diferents punts del territori. També cal promoure i construir els equipaments necessaris per tal de garantir el compliment de les ràtios recomanables pels diferents organismes en tot el territori.

Que les reserves d'espais previstos per equipaments i zones verdes, que resultin de l'aplicació de la normativa vigent, siguin dedicats exclusivament al seu ús i de caràcter públics, i no puguin ser dedicats a un altre servei que no sigui d'ús públic durant un període mínim de 100 anys.